ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

(Жоғары кәсіптік білім)

КӘСІБИ ҚАЗАҚ ТІЛІ

5В030400 «Кеден ісі»
бакалавриат мамандығы бойынша

2 несие

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
Астана
2017

АЛҒЫ СӨЗ

1. «Құқық» мамандықтар тобы бойынша оқу-әдістемелік секциясымен, «КАЗГЮУ Университеті» АҚ-ның Заңгерлерді бағалау және сертификатау бойынша бюросының қолдауымен **ДАЙЫНДАЛҒАН ЖӘНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**

2. Республикалық жоғары және ЖОО кейінгі білім беру оқу-әдістемелік кеңесінің 2016 жылғы 30 шілдедегі хаттамалық шешімімен **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ КҮШІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН.**

3. **АЛҒАШҚЫ РЕТ ЕНГІЗІЛГЕН.**

4. Типтік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 16 тамыздағы №343 бұйрығымен бекітілген 5В030400 «Кеден ісі» мамандығы бойынша «Жоғары білім берудің типтік оқу жоспарымен» әзірленді.

Бұл типтік бағдарлама «Құқық» мамандықтар тобы бойынша оқу-әдістемелік секциясының рұқсатынсыз көбейтіле және таратыла алмайды

МАЗМҰНЫ

I. Түсіндірме хат	4
II. Практикалық сабақтардың тақырыптары	7
III. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі	10
IV. Типтік оқу бағдарламасының авторлары	12

I. Түсіндірме хат

Бағдарлама 5В030400 «Кеден ісі» мамандығының кәсіби қазақ тілін оқитын бакалавр-студенттеріне арналған. «Кәсіби қазақ тілі» (заңгерлер үшін кәсіби) оқу пәні заң мамандықтары бойынша арнаулы коммуникативтік құзыреттер қалыптастыруға және дамытуға бағытталған заңның кәсіби тілін оқып-үйрету жөніндегі практикалық курс ретінде түсініледі.

Жалпы тілдік дайындық, сондай-ақ құқық пәндері бойынша қазақ тіліндегі базалық білімдерінің болуы бағдарламада көрсетілген материалды табысты меңгерудің шарты болып табылады. Бағдарлама мазмұны студенттердің ғылыми-кәсіби саладағы коммуникативтік қажеттіліктерімен, қазақ тілін кәсіби қызмет құралы ретінде оқытудың мақсат, міндеттерімен, кәсіби заң тілін жақсы меңгерген бәсекелестікке қабілетті маманға деген қоғамның сұранысымен, болашақ заңгер студенттердің тілдік қатысымын дамытудың қажеттілігімен анықталады.

«Кеден ісі» мамандығы бойынша кәсіби қазақ тілін оқыту курсы оқу пәні ретінде ***коммуникативтік-кәсіби бағытты*** ұстанады және мынадай сипаттарға ие:

- пәнаралық (қазақ тіліндегі кәсіби сөйлесімде лингвистикалық біліммен қатар конституциялық құқық, азаматтық құқық және т.б. сияқты заң саласының ғана емес, басқа салалардың, мысалы, экономика, тарих ғылымдарының мәліметтері де қолданылуы мүмкін);
- көпдеңгейлік (сөйлеу әрекетінің барлық түрлерінің лексикалық, грамматикалық, фонетикалық тілдік құралдары мен дағдыларын игеру қажеттілігі);
- қызметінің алуантүрлілігі (оқыту мақсаты ретінде де, білімнің түрлі салалары бойынша мәлімет алу құралы ретінде де қолданыла алады);
- тілді оқыту кәсіби құқықтық дайындықтың құрамдас бөлігі ретінде кәсіпке оқытумен байланыстырылады.

Кәсіби тілдің ауызша және жазбаша түрлері, заң тілінің барлық деңгейлерінің (фонетикалық, лексикалық, грамматикалық) құрылымдық ерекшеліктері, заң мәтіндерінің құрылымдық-семантикалық және логикалық құрылуының, сондай-ақ кәсіби бағытталған шығармаларды құру ерекшеліктері, болашақ заңгердің құқықтық, нормативтік құжаттармен жұмысы кезіндегі сыни ойлауын қалыптастыру **оқытудың пәні** болып табылады.

Курстың мақсаты – қазақ тілін қарым-қатынас құралы ретінде меңгеру, сөйлеу әрекетінің оқылым, жазылым, айтылым, естілім түріндегі коммуникативтік қарым-қатынас дағдылары мен машықтарды дамыту, қоғам өмірінің құқықтық саласы глоссарийін еркін қолдану, әдеби тілдің нормаларын және кәсіби қызметтің феномендерін бейнелейтін арнаулы мақсаттарға арналған тілді игеру

Мақсатқа жету үшін мына міндеттерді шешу қажет етіледі:

1. Студенттерде өз қызмет саласында кәсіби қарым-қатынасқа түсу үшін жеткілікті кәсіби қатысымдық тілдік және сөйлеу құзыреттері туралы түсінік қалыптастыру.

2. Кәсіби қызметін табысты жүзеге асыру үшін қажетті тілдік, сөйлеу және дискурстық құзыреттерін жетілдіру.

3. Білім алу және оны шынайы жағдаяттарда туындайтын кәсіби бағытталған проблемалық міндеттерді шешу үшін қолдану барысында студенттерде өз бетінше іздену-зерттеу қызметінің дағдылары, машықтары мен құзырттерін қалыптастыруды қамтамасыз ету.

Кәсіби қазақ тілі курсының мазмұны бағдарламада коммуникативтік, тілдік және тілдік-кәсіби құзыреттерді қалыптастыруды қамтамасыз ететін үш тақырыптық модуль түрінде ұсынылған. Кәсіби қазақ тілін оқыту мазмұны құзыреттік әдісі негізінде құрылған. Осымен байланысты коммуникативтік, тілдік, кәсіби бағытталған (алған білім негізінде өз кәсіби қызметін ұйымдастыра алу қабілеті) құзыреттер дамытылады және жетілдіріледі.

Пәннің тақырыптық жоспары

Модуль 1.
Берілген кәсіби жағдаяттарда кәсіби бағытталған тілдік құзыреттерді қалыптастыру

Тіл және сөйлеу. Сөйлеудің формалары мен түрлері: ауызша және жазбаша. «Кәсіби тіл» және «кәсіби сөйлеу» ұғымдары.

Заң мәтіні жазбаша кәсіби сөйлеуге үйретудің бірлігі ретінде. Заң мәтінін (заң, бап, ескерту) логикалық тұрғыдан құру. Заң мәтінінің тілдік ерекшеліктері. Заң мәтіндеріндегі орфография және пунктуация. Заң мәтінінің грамматикалық және синтаксистік нормалары.

Функционалдық стильдер, кітаби стиль және ауызекі сөйлеу стилі. Тіл стильдері және сөйлеу стильдері. Заң шығарушы ресми стиль. Клише (тілдік стандарттар). Ғылыми стильдегі мәтіндермен жұмыс (аңдатпа, рефераттау, конспектілеу). Ғылыми мәтінді мазмұндау құрылымы және ресімдеу ережелері. Ресми іскерлік заң құжаттары (айыптау қорытындысы, талап арыз және т.б.).

Модуль 2
Құқықтық терминология кәсіби қарым-қатынас негізі ретінде

Мәтіннің лексикалық деңгейі. Лексика түрлері: жалпы қолданыстағы, жалпы ғылыми, терминологиялық лексика, маргиналдық лексика (жаргон, арго). Жалпы және арнаулы құқықтық терминология. Заң мәтініндегі терминдер. Заң терминдерінің жіктелімі. Құқықтық ұғымдар мен категориялар, олардың ғылыми анықтамалары.

Модуль 3
Құқықтық дискурс. Тіл мәдениеті

Тіл мәдениеті ұғымы. Кәсіби мәдениет. Кәсіби мазмұндағы монологтік айтылым. Заңгердің кәсіби сөйлеуіне қойылатын талаптар: жүйелілік, логикалылық, дәлелдемелік, тазалық, сөз байлығы, мәнерлігі. Заңгердің сөйлеу техникасы (дикция, интонация, сөйлеу ырғағы мен қарқыны және т.б.).

Құқықтық дискурс түрлері. Соттағы сөйлеу түрлері: айыптау және қорғау сөзі. Соттағы сөйлеудің құрылымдық ерекшеліктері, композициясы. Соттағы сөйлеудің ауызша және жазбаша түрлерінің ерекшеліктері.

Заңгер мен аудитория қарым-қатынасының тілдік әдістері. Заңгердің сөйлеу имиджі. Сөйлеуге дайындық әдістемесі. Дәлелдемелердің басты түрлері, материалды іздеу әдістері. Сөйлеу кезіндегі пікір алмасудың рөлі. Дауласу мәдениеті. Дауды жүргізудің негізгі формалары. Пікірсайысты жүргізу ережелері.

.

II. Практикалық сабақтардың тақырыптары

Кәсіби саладағы дағдылар мен машықтарды қалыптастыру, жазбаша сөйлеу технологиясын жетілдіру

1-тақырып. Мемлекет пен құқықтың пайда болу теориялары. Мемлекет пен құқық пайда болуының жалпы заңдылықтары. Мемлекет пен құқық мәні мен қатынасы. Мемлекет пен құқық формалары. Құқық нормалары ұғымы, оның құрылымы. Құқық нормаларының түрлері. Құқықтық қатынастар ұғымы мен белгілері. Құқықтық қатынастар мазмұны.

Шағын тақырыптар. Кәсіби қазақ тілінде мамандықтың пәндік саласына кіріспе. Кәсіби тіл, оның басты лингвистикалық белгілері. Кәсіби тіл қызметі. «Кәсіби сөйлеу» ұғымы. Кәсіби тілдің базистік концептілері (белгілері). Кәсіби сөйлеудің лексикалық, морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктері (мамандық бойынша мәтіндер мысалында).

2-тақырып. Конституциялық құқық негіздері. Конституциялық құқық ұғымы. Қазақстан Республикасы – демократиялық, зайырлы, құқықтық, әлеуметтік мемлекет. Мемлекет билігінің жоғары органдары. Президент, Парламент, Үкімет, Конституциялық Кеңес, Сот және сот төрелігі, Жергілікті өкілетті және атқарушы органдар.

Шағын тақырыптар. Құқықтық дискурс қызметінің ерекшеліктері. Заң мәтіні. Заң мәтінін (заң, бап, ескерту) логикалық құру. Заң мәтінінің тілдік ерекшеліктері. Заң мәтіндеріндегі орфография және пунктуация. Заң мәтінінің грамматикалық және синтаксистік нормалары.

3-тақырып. Әкімшілік құқық негіздері. **Әкімшілік құқық ұғымы, пәні және әдістері**. Әкімшілік құқықтық қатынастар ұғымы мен түрлері. Әкімшілік құқық бұзушылық ұғымы мен түрлері. Атқарушы билік органдары.

Шағын тақырыптар. Мәтіннің лексикалық деңгейі. Лексика түрлері: жалпы қолданыстағы, жалпы ғылыми, терминологиялық лексика, маргиналдық лексика (жаргон, арго). Жалпы және арнаулы құқықтық терминология. Заң мәтініндегі терминдер. Терминдердің дефинициясы. Заң терминдерінің жіктелімі. Құқықтық ұғымдар мен категориялар, олардың ғылыми анықтамалары.

4-тақырып. Азаматтық құқық негіздері. Азаматтық құқық ұғымы. Азаматтық заңнама ұғымы мен оның жүйесі. Азаматтық-құқықтық қатынастар ұғымы мен түрлері. Азаматтық-құқықтық қатынастардың субъектілері мен объектілері. Мәміле ұғымы мен түрлері.

Шағын тақырыптар. Функционалдық стильдер, кітаби стиль және ауызекі сөйлеу стилі. Тіл стильдері және сөйлеу стильдері. Заң шығарушы ресми стиль. Клише (тілдік стандарттар). Ғылыми стильдегі мәтіндермен жұмыс (аңдатпа, рефераттау, конспектілеу). Ғылыми мәтінді мазмұндау құрылымы және ресімдеу ережелері. Ресми іскерлік заң құжаттары (айыптау қорытындысы, талап арыз және т.б.).

Кәсіби саладағы коммуникативтік дағдылар мен сөйлеу машықтарын дамыту, ауызша сөйлеу технологиясын жетілдіру

5-тақырып. Отбасы құқығы негіздері. Отбасы құқығы ұғымы мен қағидаттары. Некеге тұру. Некені бұзу тәртібі мен шарттары. Ерлі-зайыптылардың жеке және мүліктік құқықтары мен міндеттері. Ерлі-зайыптылардың алименттік қатынастары. Бала асырап алу. Қамқорлық және қорғаншылық. Патронат.

Шағын тақырыптар. Тіл мәдениеті ұғымы. Кәсіби мәдениет. Бәсекелестікке қабілетті маманның қалыптасуындағы кәсіби қазақ тілінің рөлі. Қазақ тіліндегі мәтіндерді бағамдау, кәсіби мазмұндағы монологтік айтылым.

Типтік жағдаяттар.

6-тақырып. Қаржылық құқық негіздері. Бюджеттік құқық негіздері. Мемлекеттің қаржылық қызметі. Қазақстан ақша жүйесінің құқықтық негіздері. Қаржылық жоспарлаудың құқықтық негіздері. Бюджеттік құрылым. Бюджеттік процесс.

Шағын тақырыптар. Тіл мәдениеті заңгердің кәсіби сөйлеу мәдениетін қалыптастырудың негізі ретінде. Заңгердің кәсіби сөйлеуіне қойылатын талаптар: жүйелілік, логикалылық, дәлелдемелік, тазалық, сөз байлығы, мәнерлігі. Кәсіби саладағы сөйлеу мәдениеті.

Типтік жағдаяттар.

7-тақырып. Құқықтық дискурс түрлері. Соттағы сөйлеу түрлері: айыптау және қорғау сөзі. Соттағы сөйлеудің құрылымдық ерекшеліктері, композициясы. Соттағы сөйлеудің ауызша және жазбаша түрлерінің ерекшеліктері.

Шағын тақырыптар. Сөйлеуге дайындық әдістемесі. Дәлелдемелердің басты түрлері, материалды іздеу әдістері. Заңгердің сөйлеу техникасы (дикция, интонация, сөйлеу ырғағы мен қарқыны және т.б.).

Типтік жағдаяттар.

8-тақырып. Салық құқығының негіздері. Еңбек құқығының негіздері. Қазақстандағы салық жүйесі. Салық салу қағидаттары. Салықтық бақылау. Еңбек құқығы ұғымы және еңбек қатынастары. Еңбек құқығының қайнаркөздері. Еңбек құқығының қағидаттары. Жеке еңбек келісімшарты. Жұмыскерлердің жекелеген категорияларының еңбек қатынастарын реттеу. Ұжымдық келісімшарт. Еңбекақы және еңбекті нормалау.

Шағын тақырыптар. Заңгер мен аудитория қарым-қатынасының тілдік әдістері. Заңгердің сөйлеу имиджі. Сөйлеу кезіндегі пікір алмасудың рөлі. Дауласу мәдениеті ұғымы. Дауды жүргізудің негізгі формалары. Пікірсайысты жүргізу ережелері. Пікірсайыстың басты тәсілдерінің сипаттамасы. Қарсыласпен қарым-қатынас.

Типтік жағдаяттар.

9-тақырып. Қылмыстық құқық негіздері. Қылмыс ұғымы, оның элементтрі. Экономикалық қылмыстар.

Шағын тақырыптар. Аудитория назарын аудару тәсілдері. Кәсіби қатынастың психологиялық негіздері.

Типтік жағдаяттар.

Коммуникативтік әрекеттің өнімді түрлерін үйретуге қойылатын талаптар

Сөйлеу формалары мен қатысым түрлеріне *еркін әңгімелесу, пікірсайыс, пікірталас* жатады.

Ауызша және жазбаша қатысым түрлері: *мазмұндау, сипаттау, ойтолғам,, сөйленім.*

Композициялық-тілдік сөйленімдердің түрлері: *бағалау, талдау, шолу, түсіндіру, түйіндеу, дәлелдеу.*

Жазбаша сөйлеу шығармаларының түрлері: *пікір, баяндама, максималарға, мақалдарға, мәтелдерге сүйене отырып, қоғамдық-құқықтық, кәсіби құқықтық тақырыптарға эссе жазу.*

Құзыреттік деңгейінің декрипторлары :

- тіл жүйесін және оны кәсіби қатысымдық қызметте пайдалану тәсілдерін меңгеру;
- сөйлеу жүйесі мен қатысымда кәсіби бағытталған полилогтің барлық түрлеріне қатысуға дайын болу, идиомдарды, фразеологизмдерді олардың коннотат мағыналарын есепке ала отырып қолдану; қарым-қатынастың кәсіби саласында әңгімелесе алу;
- қатысымның жазбаша және ауызша түрлерінде қызықты мәселе төңірегінде толық сипаттама беру, өз көзқарасын мысалдармен бекіту, маңызды жерлерін көрсете отырып логикалық жақтан дұрыс құрылған баяндама жасау, ресімдеудің нормативті талаптарын (ресми хат, эссе және т.б.) сақтай отырып коммуникативтік ниетті білдіру, оқылған және көрілген оқиғаны, фактіні жазбаша түрле ретімен беру, кейіпкерлердің әрекетіне, сипатталып отырған факті мен оқиғаға қатысты өз көзқарасын білдіру, алынған ақпаратқа сыни тұрғыдан баға беру, қызықтыратын мәселелер бойынша материалды оқып, басты мәнін жылдам ұғыну.

Қалыптасқан құзыретті бағалау өлшемдері

- Коммуникативтік ойын жүзеге асыру
- Логикалық-құрылымдық тұтастық
- Сөйлеудің пәндік мазмұнын игеру
- Тілді қолданушылардың тілдік-мәдени нормаларына сәйкестік
- Сөйлеудің лингвистикалық дұрыстығы

III. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиет

Ресми-іскери қазақ тілі, т.1/ Ақанова Д.Х. және т.б. Алматы: 2002. – 408 б.
Қазақ тілі:оқу құралы/З. Күзекова және т.б. – Алматы, 2008. – 216 б.
Бектұров Ш.К. Қазақ тілі қолданбалы грамматика. - Алматы, 2003. – 240 б.
Күзекова З. Қазақ тілі: оқу құралы. - Алматы, 2005. – 168 б.
Күзекова З.С. Қазақ тілі. Практикалық курсы: оқулық. - Алматы, 2009. – 160 б.
Қазақ тілі. Ресми қарым-қатынас, іс қағаздар тілі: оқу құралы/ А. Алдашева және т.б.- Алматы, 2004, - 152 б.
Жалмаханов Ш.Ш. Заңгерлерге арналған қазақ тілі. – Астана, 2005. – 148 б.

Қосымша әдебиет

Әлісжанов С. Қазақ терминологиясы: теория және тәжірибе: оқу құралы. – Алматы, 2005. – 131 б.
Күзекова З.С. Қазақ тілі. Практикалық курсы: оқулық. - Алматы, 2003. – 152 б.
Ресми-іскери қазақ тілі, т.2/ Ақанова Д.Х. және т.б. – Алматы: 2002. – 192 б.
Бизақов С. Синонимдер сөздігі. – Алматы, 2007. – 640 б.
Орфографиялық сөздік/Н.Уәлиұлы және т.б. – Алматы, 2007. – 480 б.

Нормативтік актілер:

Қазақстан Республикасының Конституциясы. 30 тамыз, 1998 ж.
«Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық Заң 16.12.1991
«Қазақстан Республикасының Президенті туралы» Конституциялық Заң күшіндегі Жарлық 26.12.1995ж.// Қазақстан Республикасы Жоғары Кеңесінің Ведомостары 1995ж №24 б. 172
«Қазақстан Республикасының жергілікті өкілетті және атқарушы органдары туралы» Заңы 10.12.1 993ж.
«Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылымы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. 08.12.1993 ж.
«ҚР нормативтік құқықтық актілері туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. 24.03.1998ж.
«ҚР-дағы азаматтық туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. 20.12.1991 ж.
Закон Республики Казахстан «Қазақстан Республикасындағы шетел азаматтарының құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы. 19.06.1995 ж.

«Неке және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы17.06.1997 ж.

1990ж. 25 қазандағы «Қазақ КСРО мемлекеттік егемендігі туралы» декларация //Казахстан: этапы государственности. Алматы,1997ж.

Еңбек туралы Кодекс 2007 ж.

Азаматтық кодекс (Жалпы бөлім, ерекше бөлім)

Қылмыстық кодекс (Жалпы бөлім, ерекше бөлім)

IV. Типтік оқу бағдарламасының авторлары

Бейсенова Ж.С. – филология ғылымдарының докторы, профессор, «Университет КАЗГЮУ» АҚ-ның жалпы тіл білімі және аударма ісі кафедрасының меңгерушісі.

Сапина С.М. – филология ғылымдарының кандидаты, «Университет КАЗГЮУ» АҚ-ның жалпы тіл білімі және аударма ісі кафедрасының аға оқытушысы.

ШакеновМ.А. – «Университет КАЗГЮУ» АҚ-ның Мемлекеттік және құқықтық пәндер кафедрасының доценті.

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

(Образование высшее профессиональное)

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РУССКИЙ ЯЗЫК

по специальности бакалавриата
5В030400 «Таможенное дело»

2 кредита

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Астана
2017

ПРЕДИСЛОВИЕ

1. **РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА** учебно-методической секцией по группе специальностей «Право» при поддержке Бюро по оценке и сертификации юристов АО «Университет КАЗГЮУ».

2. **УТВЕРЖДЕНА И ВВЕДЕНА В ДЕЙСТВИЕ** протокольным решением Республиканского учебно-методического совета высшего и послевузовского образования от 30 июня 2016 года.

3. **ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ.**

4. Типовая учебная программа разработана в соответствии с государственным общеобязательным стандартом высшего образования утверждённым Постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 г. №1080 и «Типовым учебным планом по специальности высшего образования 5В030400 «Таможенное дело», утвержденным Приказом и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 16 августа 2013 г. №343.

Настоящая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Учебно-методической секции по группе специальностей «Право»

ОГЛАВЛЕНИЕ

I. Пояснительная записка 16

II. Тематика практических (семинарских) занятий 19

III. Список рекомендуемой литературы 23

IV. Авторы типовой учебной программы 25

I. ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Настоящая типовая программа предназначена для студентов – бакалавров по специальности: 5В030400 «Таможенное дело», изучающих профессиональный русский язык. Учебный предмет «Профессиональный русский язык» представляет собой практический курс по изучению профессионального языка права, направленный на формирование и развитие специальной коммуникативной компетенции по юридическим специальностям.

Необходимым условием для успешной работы по программе является общая языковая подготовка, а также наличие базовых знаний по юридическим дисциплинам на русском языке. Содержание программы определяется коммуникативными потребностями студентов в научно-профессиональной сфере, целями и задачами обучения русскому языку как средству профессиональной деятельности, потребностью общества в конкурентоспособных специалистах, хорошо владеющих профессиональной юридической речью, ·необходимостью развития речевой коммуникации студентов - будущих юристов.

Курс обучения профессиональному русскому языку по специальности «Таможенное дело» как учебный предмет имеет ***коммуникативно-профессиональную направленность*** и характеризуется

- *межпредметностью* (в профессиональной речи на русском языке могут быть использованы наряду с лингвистическими знаниями не только знания правовых областей: конституционное право, гражданское право и др., так и сведения из других областей знания, например, экономики, истории и др.);
- *многоуровневостью* (необходимость овладения языковыми средствами: лексическими, грамматическими, фонетическими и умениями во всех видах речевой деятельности);
- *полифункциональностью* (может выступать как цель обучения и как средство приобретения сведений в самых различных областях знания).
- обучение языку смыкается с обучением профессии, становясь компонентом профессиональной юридической подготовки,

Предметом изучения является устная и письменная формы профессионального языка, особенности структурной организации всех уровней (фонетического, лексического, грамматического) языка права, особенности структурно-семантического и логического построения юридических текстов, а также создания собственных профессионально ориентированных текстов. Кроме того, предметом изучения становится формирование критического мышления будущего правоведа в ходе его будущей работы с правоустанавливающими, нормативными документами и т.д.

Цель курса заключается в овладении русским языком как средством общения, развития умений и навыков коммуникативного общения в четырех видах речевой деятельности: чтение, письмо, говорение, аудирование, свободное оперирование глоссарием в правовой сфере жизни общества, владение нормами кодифицированного литературного языка и языком для

специальных целей (ЯСЦ), отражающих феномены профессиональной деятельности.

Достижению цели способствует решение ряда задач:

2. Сформировать у студентов представление о необходимых в профессиональной коммуникации языковых и речевых компетенций, достаточных для адекватного профессионального общения в сфере их деятельности.
3. Совершенствовать языковую, речевую, предметную и дискурсивную компетенции, необходимые для успешного осуществления профессиональной деятельности.
4. Обеспечить формирование навыков, умений и компетенций самостоятельной поисково-исследовательской деятельности студентов по приобретению знаний и способности их творческого использования для решения проблемных профессионально-ориентированных задач в в реальных ситуациях.

Содержание курса профессионального русского языка представлено в программе в виде трех тематических модулей, обеспечивающих формирование коммуникативной, языковой и лингвопрофессиональной компетенций. Содержание обучения профессиональному русскому языку структурировано на основе компетентностного подхода. В соответствии с этим развиваются и и совершенствуются коммуникативная, языковая, профессионально-ориентирующая компетенции (способность организации своей профессиональной деятельности на основе приобретенных знаний).

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛИНЫ

Модуль 1.
Формирование профессионально-ориентированной языковой компетенции в заданных профессиональных ситуациях

Язык и речь. Формы и виды речи: устная и письменная. Понятия «профессиональный язык» и «профессиональная речь».

Юридический текст как единица обучения профессиональной письменной речи. Логическая организация юридического текста (закон, статья, примечание). Языковые особенности юридического текста. Орфография и пунктуация в юридических текстах. Грамматические и синтаксические нормы юридического текста.

Функциональные стили, книжные стили и разговорный стиль. Стили языка и стили речи. Законодательный официальный стиль. Клише (языковые стандарты). Работа с текстами научного стиля (аннотация, реферирование, конспектирование). Структура изложения и правила оформления научного текста. Официально-деловые юридические документы (обвинительное заключение, исковое заявление и т.д.).

Модуль 2
Юридическая терминология как основа профессионального общения

Лексический уровень текста. Виды лексики: общеупотребительная, общенаучная, терминологическая лексика, маргинальная лексика (жаргон, арго). Общая и специальная правовая терминология. Термины в юридическом тексте. Классификация юридических терминов. Юридические понятия и категории, их научные определения.

Модуль 3
Юридический дискурс. Культура речи

Понятие культуры речи. Профессиональная культура. Монологическое высказывание профессионального содержания. Требования к профессиональной речи юриста: правильность, логичность, аргументированность, чистота, богатство, выразительность речи. Техника речи юриста (дикция, интонация, темпоритм речи и т.д.)

Типы юридического дискурса. Виды судебной речи: обвинительная и защитительная речь. Композиция, особенности структурной организации видов судебной речи. Специфика устного и письменного выражения видов судебной речи.

Речевые способы взаимодействия юриста и аудитории. Речевой имидж юриста. Методика подготовки к выступлению. Основные виды аргументов, приемы поиска материала. Роль полемики в выступлении. Культура спора. Основные формы проведения спора. Правила ведения дискуссии

II. Тематика практических (семинарских) занятий

Формирование навыков и умений, совершенствование технологии продуцирования письменной речи в профессиональной сфере

Тема1. Теории происхождения государства и права. Общие закономерности возникновения государства и права. Сущность и соотношение государства и права. Формы государства и права. Понятие норм права, ее структура. Виды норм права. Понятие и признаки правоотношений. Содержание правоотношений.

Субтемы. Введение в предметную область специальности на профессиональном русском языке. Профессиональный язык, его основные лингвистические черты. Функции профессионального языка. Понятие «профессиональная речь». Базисные концепты (свойства) профессионального языка. Лексические, морфологические, синтаксические особенности профессиональной речи (на примере текстов по специальности).

Тема 2. Основы конституционного права. Понятие конституционного права. Республика Казахстан – демократическое, светское, правовое, социальное государство. Высшие органы государственной власти. Президент, Парламент, Правительство, Конституционный Совет, Суд и правосудие, Местные представительные и исполнительные органы.

Субтемы. Особенности функционирования юридического дискурса. Юридический текст. Логическая организация юридического текста (закон, статья, примечание). Языковые особенности юридического текста. Орфография и пунктуация в юридических текстах. Грамматические и синтаксические нормы юридического текста.

Тема 3. Основы административного права. Понятие, предмет и методы административного права. Понятие и виды административного правоотношения. Понятие и виды административного правонарушения. Органы исполнительной власти.

Субтемы. Лексический уровень текста. Виды лексики: общеупотребительная, общенаучная, терминологическая лексика, маргинальная лексика (жаргон, арго). Общая и специальная правовая терминология. Термины в юридическом тексте. Дефиниция термина. Классификация юридических терминов. Юридические понятия и категории, их научные определения.

Тема 4. Основы гражданского права. Понятие гражданского права. Понятие гражданского законодательства и его система. Понятие и виды гражданско-правовых отношений. Субъекты и объекты гражданских правоотношений. Понятие и виды сделок.

Субтемы. Функциональные стили, книжные стили и разговорный стиль. Стили языка и стили речи. Законодательный официальный стиль. Клише (языковые стандарты). Работа с текстами научного стиля (аннотация, реферирование, конспектирование). Структура изложения и правила

оформления научного текста. Официально-деловые юридические документы (обвинительное заключение, исковое заявление и т.д.).

Развитие коммуникативных навыков и речевых умений, совершенствование технологии продуцирования устной речи в профессиональной сфере

Тема 5. Основы семейного права. Понятие и принципы семейного права. Заключение брака. Порядок и условия расторжения брака. Личные и имущественные права и обязанности супругов. Алиментные отношения супругов. Усыновление и удочерение. Опека и попечительство. Патронат.

Субтемы. Понятие культуры речи. Профессиональная культура. Роль профессионального русского языка в становлении конкурентоспособного специалиста. Ориентация в текстах на русском языке, монологическое высказывание профессионального содержания.

Типовые ситуации

Тема 6. Основы финансового права. Основы бюджетного права. Финансовая деятельность государства. Правовые основы денежной системы Казахстана. Правовые основы финансового планирования. Бюджетное устройство. Бюджетный процесс.

Субтемы. Культура речи как основа формирования профессиональной культуры речи юриста. Требования к профессиональной речи юриста: правильность, логичность, точность, аргументированность, чистота, богатство, выразительность речи. Культура речевого поведения в профессиональной сфере.

Типовые ситуации

Тема 7. Типы юридического дискурса. Виды судебной речи: обвинительная и защитительная речь. Композиция, особенности структурной организации видов судебной речи. Специфика устного и письменного выражения видов судебной речи.

Субтемы. Методика подготовки к выступлению. Основные виды аргументов, приемы поиска материала. Техника речи юриста (дикция, интонация, темпоритм речи и т.д.).

Типовые ситуации

Тема 8. Основы налогового права. Основы трудового права. Налоговая система в Казахстане. Принципы налогообложения. Налоговый контроль. Понятие трудового права и трудовые отношения. Источники трудового права. Принципы трудового права. Индивидуальный трудовой договор. Регулирование трудовых отношений отдельных категорий работников. Коллективный договор. Заработная плата и нормирование труда.

Субтемы. Речевые способы взаимодействия юриста и аудитории. Речевой имидж юриста. Роль полемики в выступлении. Понятие культуры спора. Основные формы проведения спора. Правила ведения дискуссии.

Характеристика основных полемических приемов. Отношение к оппоненту. Типовые ситуации

Тема 9. Основы уголовного права. Понятие преступления, его элементы. Экономические преступления.
Субтемы. Приемы привлечения внимания аудитории. Психоллингвистические основы профессионального общения.
Типовые ситуации

Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельностий

Моделируемыми формами речи и типами коммуникаций являются *свободная беседа, полемика, дискуссия.*

Типы устной и письменной коммуникаций: *повествование, описание, рассуждение, высказывание.*

Типы композиционно-речевых высказываний: *оценка, интерпретация, обзор, комментирование, резюме, аргументация.*

Типы письменных речевых произведений: *отзыв, доклад, эссе, на общественно-правовые, профессионально-юридические темы с опорой на максимы, цитаты, пословицы, поговорки.*

Требования к обучению продуктивным видам коммуникативной деятельностий

Декрипторы уровня комптентности :

- овладеть системой языка и способами ее использования в профессионально-коммуникативной деятельности; навыками грамотного написания процессуальных документов как разновидности письменной юридической речи;
- в системе речи и коммуникации готовность участвовать в различных формах профессионально-ориентированного полилога, пользоваться идиоматическми выражениями, фразеологизмами с учетом их коннотативных значений; вести беседу в профессиональной сфере общения; сформировать навыки осмысления, запоминания, оформления, воспроизведения, трансформации высказывания; знание специфики организации текста, его структуры и содержания;
- в области письменной и устной форм коммуникации давать развернутые описания по кругу интересующих вопросов, подкреплять свою точку зрения утверждениями и примерами, делать логично построенный доклад, выделяя важные моменты, передавать коммуникативные намерения с соблюдением, нормативных требований оформления (официальное письмо, эссе и др.), последовательно излагать в письменной форме факты, события прочитанного и просмотренного, выражать свое отношение к

поступкам действующих лиц, к описываемым фактам и событиям, критически осмысливать полученную информацию, читать корреспонденцию по интересующим вопросам и легко улавливать основной смысл.

Критерии оценивания сформированной компетенции

- Реализация коммуникативного замысла
- Логико-структурная целостность
- Владение предметным содержанием речи
- Соответствие лингвокультурным нормам носителей языка
- Лингвистическая корректность речи

III. СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Основная литература

Баранова С.Е., Полянская В.И. Русский язык в учебно-профессиональной сфере: юридический профиль: Учеб.пособие. – М.: Изд-во РУДН, 2000. – 186 с.

Риторика для юристов: основы судебного красноречии: учебно-практ. пособие для студентов вузов / авт.-сост. Л.В. Поповская, О.В. Лисоченко; общ. Ред. И предисл. Л.В. Поповской. – 2-е изд., перераб. И доп. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 574 с.

Гиздатов Г.Г. Русский язык для юристов: Учебное пособие. – Алматы: Жеті жарғы, 2005. – 232 с.

Бейсенова Ж.С. Современный русский язык. Морфология. Синтаксис. – Астана, 2010. – 210 с.

Бейсенова Ж.С. Отраслевая терминология: системность, типология, функционирование. – Астана, КазГЮУ, 2011. – 247 с.

Гревцов Ю.И. Энциклопедия права: учеб. Пособие. - Спб., 2008. – 772 с.

Русский язык. Учебное пособие для студентов казахских отделений университетов (бакалавриат) – Под редакцией Ахмедьярова К.К., Жаркынбековой Ш.К. - Алматы:Қазақуниверситеті, 2008.

Словарь иностранных слов / Под ред. И.В.Лехина и Ф.Н.Петрова. -М.: Русский язык, 2001.

Баймаханов М.Т. Функции государства в условиях современного мира (на материалах независимого Казахстана). - Алматы, 2005 (совместно с коллективом авторов).

Теория государства и права. Учебник / Под редакцией А.У.Бейсеновой. – Алматы: Атамура, 2006.

Черданцев А.Ф. Логико-языковые феномены в праве, юридической науке и практике. Екатеринбург, 2005.

Воинова М.Г. Культура речи юриста (учебник для студентов юридических вузов). — Т., 2003.

Дополнительная литература

Русский язык (основной курс): Учебное пособие. Абжанова Т.А., Тулемисова К.К. и др. – Алматы:Экономика, 2011.

Абжанова Т.А., Абжанов Р.С. Культура деловой коммуникации. – Алматы: Экономика, 2011.

Абжанова Т.А., Абжанов Р.С. Практикум по культуре речевого общения. – Алматы, 2008.

Введенская Л.А., Павлова Л.Г., Катаева Е.Ю. Русский язык и культура речи.- Ростов-на-Дону, 2000.

Костомаров В.Г. Культура речи и стили. – М.: 2001.

Салагаев В.Г. Студенческие научные работы. Академическая риторика. – Алматы: Раритет,2004.

Федосюк М.Ю., Ладыженская Т.А., Михайлова О.А., Николина Н.А. Русский язык для студентов-нефилологов (учебное пособие). - М.: Флинта: Наука, 2000.

Сидорова М.Ю., Савельев В.С. Русский язык и культура речи. - М.: 2005.

Нормативные акты:

Конституция Республики Казахстан. 30 августа 1998.г.

Конституционный Закон «О государственной независимости Республики Казахстан» 16.12.1991

Указ, имеющий силу Конституционного Закона «О Президенте Республики Казахстан» 26.12.1995г.//Ведомости Верховного Совета Республики Казахстан 1995г №24 стр. 172

Закон «О местных представительных и исполнительных органах Республики Казахстан» 10.12.1 993г.

Закон Республики Казахстан «Об административно-территориальном устройстве Республики Казахстан». 08.12.1993 г.

Закон Республики Казахстан «О нормативных правовых актах РК» от 24.03.1998г.

Закон Республики Казахстан «О гражданстве в РК» от 20.12.1991 г.

Закон Республики Казахстан «О правовом положении иностранных граждан в Республике Казахстан» от 19.06.1995 г.

Закон Республики Казахстан «О браке и семье» от 17.06.1997 г.

Кодекс о труде 2007 г.

Гражданский кодекс (Общая часть, особенная часть)

Уголовный кодекс (Общая часть, особенная часть)

IV. АВТОРЫ ТИПОВОЙ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ

Бейсенова Ж.С. , д.ф.н. профессор. заведующая кафедрой казахского и русского языков в Школе общеобразовательных дисциплин АО «Университет КАЗГЮУ».

Исенова Ф.К., к.ф.н. старший преподаватель АО «Университет КАЗГЮУ».

Шакенов М.А. - к.ю.н. доцент кафедры государственно-правовых дисциплин АО «Университет КАЗГЮУ».

Нургалиева Ж.К., старший преподаватель АО «Университет КАЗГЮУ».